

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮ

ТОКТОМ

2012-жылдын 21-августу № 574

"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 79-беренесине ылайык Кыргыз
Республикасынын Өкмөтү

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. "Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзам долбоору жактырылсын.
2. Аталган мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна жиберилсин.
3. Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министри аталган Мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинде каралган учурда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн расмий өкүлү болуп дайындалсын.

Премьер-министр

Ө.Бабанов

Долбоор

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

**"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына
өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу**

1-берене.

"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин жарчысы, 2000-ж, № 11, 678-б.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1. Мыйзамдын киришмеси төмөнкү редакцияда берилсин:

"1-берене. Ушул Мыйзамды жөнгө салуу предмети

Ушул Мыйзам мугалимдин ишине байланышкан мамлекеттик саясаттын принциптерин аныктайт, укуктук, социалдык-экономикалык мамилелерди жөнгө салат жана мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдарынын, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарынын мугалимдеринин укуктук абалын сапаттуу жакшыртууну камсыз кылган шарттарды түзүүгө, аларды социалдык жактан коргоо кепилдиктерин ишке ашырууга багытталган."

2. 1-1-берене төмөнкү редакцияда берилсин:

"1-1-берене. Мугалимдин статусу

Мугалим - зарыл кесиптик билимге жана тиешелүү квалификацияга ээ, мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдарында, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарында иштеген, окутуу, илимий, усулдук, тарбиялык, уюштуруучулук жана жетекчилик иштерди аткаруучу адам.

Педагогдук иштин шарттары жана мүнөзү мугалимдин статусунун мазмунун аныктайт, ал мугалимдин укуктарын, милдеттерин жана жоопкерчилигин, ошондой эле аларды ишке ашыруунун кепилдиктерин камтыйт."

3. 2-берененин:

1) 1-бөлүгүндөгү "жалпы орто, мектепке чейинки жана мектептен тышкаркы билим берүү мекемелеринде" деген сөздөр "мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдарында, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарында" деген сөздөргө алмаштырылсын;

2) 2-бөлүгү күчүн жоготту деп табылсын.

4. 4-берененин 1-бөлүгүнүн бешинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

"- окуучуларды жыныс белгиси, расасы, тили, майыптыгы, этникалык теги, диний ишеними, жаш курагы, теги, мүлктүк жана башка абалы, ошондой эле башка

жагдайлар боюнча түздөн-түз, тымызын жана (же) кыйыр басмырлоого, укуктарын чектөөгө же артыкчылыктарды берүүгө жол бербөө;"

5. 5-берененин:

1) 1-бөлүгү төмөнкү редакцияда берилсин:

"Мыйзамда аныкталган зарыл билими жана тиешелүү педагогикалык квалификациясы бар адамдар педагогикалык иш жүргүзүүгө укуктуу.";

2) 2-бөлүгүнүн экинчи абзацындагы "билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун борбордук органы" деген сөздөр "Өкмөт" деген сөзгө алмаштырылсын;

3) 2-бөлүгүнүн тогузунчу абзацындагы "жашы жетпегендердин" деген сөздөр "балдардын" деген сөзгө алмаштырылсын.

6. 6-берененин 3-бөлүгү төмөнкү редакцияда берилсин;

"Мугалимдин ишин аттестациялоо, инспекциялоо жана ишин көзөмөлдөө тартиби билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан иштелип чыгат жана Өкмөт тарабынан аныкталат."

7. 7-берененин:

1) 1-бөлүгүндөгү "Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамында" деген сөздөр "мыйзамдарда" деген сөзгө алмаштырылсын:

2) 4-бөлүгүндөгү "Мектептер, мектепке чейинки жана мектептен тышкаркы билим берүү уюмдары" деген сөздөр "Мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдары, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдары" деген сөздөргө алмаштырылсын;

3) 13-бөлүгү күчүн жоготуу деп табылсын;

4) 14-бөлүгүндөгү "Мектептерде, мектепке чейинки жана мектептен тышкаркы билим берүү мекемелеринде" деген сөздөр "Мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдарында, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарында" деген сөздөргө алмаштырылсын;

5) 16-бөлүгүндөгү "Мектептер, мектепке чейинки жана мектептен тышкаркы билим берүү уюмдары" деген сөздөр "Мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдары, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдары" деген сөздөргө алмаштырылсын.

8. 8-берененин 2-бөлүгүндөгү "башкаруу жана" деген сөздөр алып салынсын.

9. 9-берененин 2-бөлүгү төмөнкү редакцияда берилсин:

"Мугалимдин иш күнүнүн жана иш жумасынын узактыгы мыйзамда аныктатат."

10. 12-беренедеги "мектептердеги, мектепке чейинки жана мектептен тышкаркы билим берүү мекемелеринде" деген сөздөр "мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкаркы билим берүү, атайын билим берүү уюмдарында, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарында" деген сөздөргө алмаштырылсын.

11. 13-берене төмөнкү редакцияда берилсин:

"13-берене. Сыйлануу укугу

Өсүп келе жаткан муундарды окутууда жана тарбиялоодо жогорку натыйжаларга жетишкендиги үчүн мугалим билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын ведомстволук сыйлыктарына жана мамлекеттик сыйлыктарга көрсөтүлүшү мүмкүн."

12. 17-берененин 2-бөлүгүндөгү "билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун борбордук органы" деген сөздөр "билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган" деген сөздөргө алмаштырылсын.

13. 18-берененин 1 жана 2-бөлүктөрү төмөнкү редакцияда берилсин:

"Мамлекет мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкары билим берүү, атайын билим берүү уюмдарынын, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдарынын бардык типтеги мекемелеринин мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо үчүн бардык шарттарды түзүүнүн кепилдигин алат.

Мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу юридикалык жактар тарабынан жогорку жана жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү уюмдары, кошумча кесиптик билим берүү уюмдары менен түзүлгөн келишимдер боюнча юридикалык жактардын каражаттарынын эсебинен жүргүзүлөт."

2-берене.

Ушул Мыйзам расмий булакка жарыяланууга тийиш.

Кыргыз Республикасынын Президенти

**"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына
өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын
долбооруна**

МААЛЫМКАТ-НЕГИЗДЕМЕ

"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын ушул долбоору Кыргыз Республикасынын юстиция министрлигинин алдындагы ченемдик укуктук актыларды инвентаризациялоо боюнча ведомстволор аралык комиссиянын ишинин алкагында иштелип чыккан.

"Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө" Мыйзамдын 12-беренесине ылайык мыйзамдын киришмесине ченемдик көрсөтмөлөрдү киргизүүгө жол берилбей тургандыгын эске алуу менен, "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамдын аны жөнгө салуу предметин аныктаган киришмесин өзүнчө берене катары жол-жоболоштуруу сунушталууда.

Ошондой эле Мыйзамдын бүткүл тексти боюнча бирдей атоолорду колдонуу максатында билим берүү уюмдарынын аталыштары "Билим берүү жөнүндө" Мыйзамдын 12-беренесине ылайык келтирилүүдө, ага ылайык билим берүү уюмдарынын катарына мектепке чейинки билим берүү, жалпы билим берүү, мектептен тышкары билим берүү, атайын билим берүү уюмдары, балдарга жана өспүрүмдөргө кошумча билим берүү уюмдары кирет.

Ошондой эле "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамдын 5-беренесинде мыйзамда аныкталган зарыл билимге жана тиешелүү педагогикалык квалификацияга ээ адамдар педагогикалык иш жүргүзүүгө укуктуу деп көрсөтүлгөндүктөн, "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамындагы ички карама-каршылыктарды жоюу максатында анын 2-беренесинин 2-бөлүгүн күчүн жоготту деп табуу сунуш кылынат.

Ошондой эле жогоруда аталган Мыйзамдын 4-беренеси Конституциянын 16-беренесине ылайык келтирилүүдө, ага ылайык эч кимди жыныс белгиси, расасы, тили, майыптыгы, этникалык таандыктыгы, диний ишеними, жаш курагы, теги, мүлктүк жана башка абалы, ошондой эле башка жагдайлар боюнча басмырлоого жол берилбейт.

Буга кошумча "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамды "Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө" Мыйзамга ылайык келтирүү сунушталууда, ага ылайык министрликтер жана ведомстволор ченемдик укуктук актыларды чыгаруу боюнча ыйгарым укуктарын жоготуп олтурушат.

Мындан тышкары балдар жөнүндө кодекстин жоболорун жүзөгө ашыруу максатында Мыйзам долбоору аркылуу "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамдын 5-беренесине "жашы жете электер" түшүнүгүн "балдар" түшүнүгүнө алмаштыруу жаатында өзгөртүү киргизүү сунуш кылынууда.

Ошондой эле мамлекеттик башкаруу тутумун реформалоодо мамлекеттик органдардын аталышы улам өзгөрүүгө дуушар болуп жаткандыгына байланыштуу "иштин тиешелүү тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган" жалпыланган атоосун пайдалануу сунушталат.

Ошондой эле "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамда коомдук мамилелердин тиешелүү тармагын жөнгө салган башка мыйзамдардын ченемдери, жоболору кайталанып жүргөндүгүн белгилөө абзел. Ушундан улам "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамдын 7-беренесинин 13-бөлүгүн күчүн жоготту деп табуу сунушталууда, анткени анда козголгон маселе Жер кодекси аркылуу чечилет.

Мындан тышкары "Билим берүү жөнүндө" Мыйзамда мугалимдин иш күнүнүн жана иш жумалыгынын узактыгы маселелери регламенттештирилбегендиктен "Мугалимдин статусу жөнүндө" Мыйзамдын 9-беренесине тиешелүү түзөтүүлөр киргизилүүдө.

Ошону менен бирге көрсөтүлгөн долбоорду коомдук талкуулоонун жүрүшүндө эч кандай сунуштардын жана сын-пикирлердин келип түшпөгөндүгүн белгилейбиз.

Ошондой эле, ушул долбоордун кабыл алынышы социалдык, экономикалык, укук, укук коргоочулук, гендердик, экологиялык, коррупциялык кесепеттерин алып келбей тургандыгын айта кетүүгө болот.

Мындан тышкары улуттук жана эл аралык мыйзамдардын колдонуудагы ченемдерин талдоонун жыйынтыгы боюнча сунушталган мыйзам долбоорундагы ченемдер колдонуудагы ченемдик укуктук актыларга карама-каршы келбей тургандыгын белгилей кетебиз.

Ал эми ушул мыйзам долбоорунун кабыл алынышы мамлекеттик бюджеттен кошумча каржы каражаттарын талап кылбай тургандыгын кошумча билдире кетмекчибиз.

Министр

А.Шыкмаматов

"Мугалимдин статусу жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына

САЛЫШТЫРМА ТАБЛИЦАСЫ

Иштеп жаткан баяндамасы	Сунушталган баяндамасы
-------------------------	------------------------

[Ушул Мыйзам мамлекеттик саясаттын	[1-статья. Ушул Мыйзамды
жөнгө	
принциптерин аныктайт, мугалимдин	салуу
предмети	
иши менен байланышкан	
укуктук,	
социалдык-экономикалык мамилелерди	Ушул Мыйзам мугалимдин
ишине	
жөнгө салат жана жалпы орто,	байланышкан мамлекеттик
саясаттын	
мектепке чейинки жана мектептен	принциптерин аныктайт,
укуктук,	
тышкаркы билим берүү мекемелеринин	социалдык-экономикалык
мамилелерди	
мугалимдеринин укуктук абалын	жөнгө салат жана мектепке
чейинки	
сапаттык жактан жакшыртууну камсыз	билим берүү, жалпы билим
берүү,	
кылуучу шарттарды түзүп берүүгө,	мектептен тышкары билим
берүү,	
аларды социалдык жактан коргоо	атайын билим берүү
уюмдарынын,	
кепилдиктерин ишке ашырууга	балдарга жана өспүрүмдөргө
кошумча	
багытталган.]	билим берүү
уюмдарынын	
	мугалимдеринин укуктук
абалын	
	сапаттуу жакшыртууну камсыз
кылган	
	шарттарды түзүүгө,
алардын	
	социалдык
корголушунун	

	кепилдиктерин жүзөгө ашырууга
	багытталган.]
[1-статья. Мугалимдин статусунун статусу	[1-1-статья. Мугалимдин
мазмуну	
	Мугалим - зарыл кесиптик билимге
Мугалим - зарыл кесиптик билимге ээ	жана тиешелүү квалификацияга
жана тиешелүү квалификацияга ээ, берүү,	мектепке чейинки билим
жалпы орто мектепке чейинки жана мектептен	жалпы билим берүү,
мектептен тышкаркы билим берүү билим	тышкаркы билим берүү, атайын
мекемелеринде иштеп жаткан, жана	берүү уюмдарында, балдарга
окутуу, илимий, усулдук, берүү	өспүрүмдөргө кошумча билим
тарбиялык, уюштуруучулук жана илимий,	уюмдарында иштеген, окуу,
жетекчилик иштерди аткаруучу киши. уюштуруучулук	усулдук, тарбиялык,
Педагогдук иштин шарттары жана аткарган адам	жана жетекчилик ишин
мүнөзү мугалимдин статусунун жана	Педагогдук иштин шарттары
мазмунун аныктайт, ал мугалимдин статусунун	мүнөзү мугалимдин

укуктарын, милдеттерин жана	мазмунун аныктайт, ал
өзүндө	
жоопкерчилигин, ошондой эле аларды	мугалимдин укуктарын,
милдеттерин	
ишке ашыруунун кепилдиктерин	жана жоопкерчилигин, ошондой
эле	
камтыйт. Мугалим Кыргыз	аларды ишке
ашыруунун	
Республикасынын Конституциясында	кепилдиктерин
камтыйт.]	
белгиленген бардык укуктардан	
жана	
эркиндиктерден	
пайдаланат.]	

2-статья. Мугалимдик статуска ээ	2-статья. Мугалимдик
статуска ээ	
болгондор	болгондор
Кыргыз Республикасынын жана башка	Кыргыз Республикасынын жана
башка	
ар кандай өлкөнүн зарыл болгон	ар кандай өлкөнүн зарыл
болгон	
педагогикалык билимге жана	педагогикалык билимге
жана	
тиешелүү квалификацияга ээ болгон,	тиешелүү квалификацияга ээ
болгон,	
ар түрдүү типтеги жана менчиктин	ар түрдүү типтеги жана
менчиктин	
түрүндөгү, окутуу, илимий,	түрүндөгү, окутуу,
илимий,	

усулдук, тарбиялык, уюштуруучулук	усулдук, тарбиялык, уюштуруучулук
жана жетекчилик иштерди аткаруучу	жана жетекчилик иштерди аткаруучу
[жалпы орто, мектепке чейинки жана	мектепке чейинки [билим берүү,
мектептен тышкаркы билим берүү	жалпы билим берүү,
мекемелеринде] иштеген жарандары	тышкаркы билим берүү, атайын билим
мугалимдик статуска ээ.	берүү уюмдары, балдарга жана
[Педагогикалык билими жана	өспүрүмдөргө кошумча билим берүү
квалификациясы жокторго	уюмдары иштеген]
квалификацияны жогорулатуучу	мугалимдик статуска ээ.
тийиштүү кайра даярдыктан жана	[Күчүн жоготту деп табылсын.]
кийин	аттестациядан өткөндөн
чейинки	мектептердин, мектепке
берүү	жана мектептен тышкары билим
педагогикалык	мекемелеринин
педагогдук	кеңешинин чечими боюнча
берилет.]	иш жүргүзүү укугу
Квалификациясынын жетишсиздигине	Квалификациясынын жетишсиздигине

жана окуу-тарбия ишинин ишинин	жана окуу-тарбия
принциптерине сыйбаган адепсиз адепсиз	принциптерине сыйбаган
аракеттерине байланыштуу мугалимди мугалимди	аракеттерине байланыштуу
статусунан ажыратуу Кыргыз Кыргыз	статусунан ажыратуу
Республикасынын мыйзамдарына мыйзамдарына	Республикасынын
ылайык жүргүзүлөт. жүргүзүлөт.	ылайык
4-статья. Мугалимдин педагогдук педагогдук	4-статья. Мугалимдин
ишинин принциптери принциптери	ишинин
Мугалимдин ишинин негизги негизги	Мугалимдин ишинин
принциптери:	принциптери:
- окуучуну окутууга, тарбиялоого, тарбиялоого,	- окуучуну окутууга,
өнүктүрүүгө жекече багытталган багытталган	өнүктүрүүгө жекече
мамиле;	мамиле;
- окуучунун укуктарын жана жана	- окуучунун укуктарын
эркиндиктерин, улуттук-маданий маданий	эркиндиктерин, улуттук-

каада-салттарга урмат көрсөтүүнү көрсөтүүнү	каада-салттарга урмат көрсөтүүнү
камсыз кылган окутуунун жана жана	камсыз кылган окутуунун жана
тарбиялоонун гумандуулук мүнөзү; мүнөзү;	тарбиялоонун гумандуулук мүнөзү;
- жалпы адамзатка таандык моралдык моралдык	- жалпы адамзатка таандык моралдык
принциптерди жана адеп-ахлактык ахлактык	принциптерди жана адеп- ахлактык
дөөлөттөрү жактоо; жактоо;	дөөлөттөрү жактоо;
[- окуучуларга алардын жынысы, белгиси,	[- окуучуларды жыныс белгиси,
этникалык теги, тили, тек жайы, этникалык	расасы, тили, майыптыгы, этникалык
диний ынанымы боюнча түздөн-түз же жаш	таандыктыгы, диний ишеними, жаш
жекече же коомдук мүнөздөгү башка	курагы, теги, мүлктүк жана башка
кандайдыр бир башка шарттар жана жагдайлар	абалы, ошондой эле башка жагдайлар
жагдайлар боюнча түздөн-түз жана	боюнча түздөн-түз, тымызын жана
тымызын жана (же) кыйыр укуктарын	(же) кыйыр басмырлоого, укуктарын
басмырлоого, укуктарын чектөөгө артыкчылыктарды	чектөөгө же артыкчылыктарды
жана артыкчылык берүүгө жол бербөө;]	берүүгө жол бербөө;]
бербөө;]	- окуучуларды мекенди сүйүү,
- окуучуларды мекенди сүйүү, достугунун	жогорку жарандуулук, эл достугунун

жогорку жарандуулук, эл достугунун		духунда
тарбиялоо;		
духунда тарбиялоо;	жолун	- билим берүүнүн
	- билим берүүнүн	
жолун	жолдоочулугу;	
жолдоочулугу;	уюштуруу	- педагогикалык иштин
- педагогикалык иштин уюштуруу	эркин	усулдардын жана формаларын
усулдардын жана формаларын эркин		тандап
алуу;		
тандап алуу;	берүү	- окутуу жана тарбия
- окутуу жана тарбия берүү	биримдиги;	принциптеринин
принциптеринин биримдиги;	жана	- илимдин, техниканын
- илимдин, техниканын жана	жетишкендиктеринин	маданияттын эн
маданияттын эн жетишкендиктеринин	негизинде өз билимин	
	өркүндөтүү;	
негизинде өз билимин өркүндөтүү;	алардын	- окуучулар жана
- окуучулар жана алардын	байланыш;	үй-бүлөлөрү менен тыгыз
үй-бүлөлөрү менен тыгыз байланыш;	бирикмелери,	- балдар жана жаштар
- балдар жана жаштар бирикмелери,	эмгек жамааттары, ошондой	
	эле иши	
эмгек жамааттары, ошондой эле иши		Кыргыз
Республикасынын		
Кыргыз Республикасынын	салынбаган бул	мыйзамдарында тыюу

Мыйзамдарында тыюу салынбаган бул жана	ишке таламдаш мамлекеттик жана
ишке таламдаш мамлекеттик жана уюмдар	мамлекеттик эмес
мамлекеттик эмес уюмдар м саналат.	кызматташтык болуп
саналат.	кызматташтык болуп
5-статья. Мугалимдин кесиптик кесиптик	5-статья. Мугалимдин
ишиндеги укуктары укуктары	ишиндеги
[Мыйзамда аныкталган зарыл билими билимге	Мыйзамда аныкталган зарыл
жана тийиштүү педагогикалык педагогикалык	жана тиешелүү
квалификациясы бар адамдар адамдар	квалификацияга ээ
улутуна, жынысына, тилине, жүргүзүүгө	педагогикалык иш
социалдык тегине жана туткан укуктуу.	
динине карабастан, педагогикалык Мугалим:	
иш жүргүзүүгө укуктуу.] берүү	– мамлекеттик билим
Мугалим: жана	стандарттарына ылайык келген
– мамлекеттик билим берүү окуу	Өкмөт бекиткен

стандарттарына ылайык келген жана	программаларын, окутуу
формаларын	
[билим берүүнү мамлекеттик	жана усулдарын, окуу
китептерин	
башкаруунун борбордук органы]	жана окуу куралдарын эркин
тандап	
бекиткен окуу	
программаларын,	алууга;
окутуу формаларын жана усулдарын,	- жаңы автордук
программаларды,	
окуу китептерин жана окуу	окуу китептерин жана
окуу	
куралдарын эркин тандап алууга;	куралдарын иштеп
чыгууга	
- жаңы автордук	
программаларды,	катышууга;
окуу китептерин жана окуу	- новатордук усулдарды
жана	
куралдарын иштеп чыгууга	ыкмаларды түзүүгө
жана	
катышууга;	пайдаланууга, илимий-
педагогикалык	
- новатордук усулдарды жана	эксперимент жүргүзүүгө,
алдынкы	
ыкмаларды түзүүгө жана	педагогикалык тажрыйбаны
ишке	
пайдаланууга, илимий-	
педагогикалык	ашырууга;
эксперимент жүргүзүүгө, алдыңкы	- педагогикалык иште
новатордук	
педагогикалык тажрыйбаны ишке	усулдарды жана
ыкмаларды	
ашырууга;	түзгөндүгү жана
жайылткандыгы үчүн	

новатордук	- педагогикалык иште сыйланууга;	
усулдарды жана ыкмаларды мыйзамдарында		- Республикасынын
түзгөндүгү жана жайылткандыгы үчүн жекече		белгиленген тартипте
сыйланууга;		педагогдук иш
жүргүзүүгө;		
- Кыргыз Республикасынын		- категорияны
жогорулатуу		
мыйзамдарында белгиленген тартипте		максатында мөөнөтүнөн
мурда		
	жекече педагогдук иш	
жүргүзүүгө;	аттестацияланууга;	
- категорияны жогорулатуу		- белгиленген тартипте беш
жылда		
максатында мөөнөтүнөн мурда		бир жолудан кем
эмес		
аттестацияланууга;		квалификациясын
жогорулатып		
	- белгиленген тартипте беш	
жылда	турууга;	
бир жолудан кем эмес		- [балдар] укуктарын
жана		
квалификациясын жогорулатып		кызыкчылыктарын коргоого
укуктуу.		
турууга;		Мугалим Кыргыз
Республикасынын		
[- жашы жетпегендердин] укуктарын		Эмгек кодексинде жана
Кыргыз		
жана кызыкчылыктарын коргоого		Республикасынын
мыйзамдарында		
укуктуу.		белгиленген ченемдерге
ылайык өз		

Мугалим Кыргыз Республикасынын	ишин башка иш менен
айкалыштырып	
Эмгек кодексин жана Кыргыз	иштөө укугунан пайдалана
алат.	
Республикасынын мыйзамдарында	Мугалим мектепти
башкарууга	
белгиленген ченемдерге ылайык өз	катышууга
укуктуу.	
ишин башка иш менен айкалыштырып	Мугалимдин кызмат
абалынын	
иштөө укугунан пайдалана алат.	туруктуулугу ал мектепте
билим	
Мугалим мектепти башкарууга	берүү тутумун уюштуруу толук
же	
катышууга укуктуу.	жарым-жартылай өзгөртүлгөн
учурда	
Мугалимдин кызмат абалынын	да кепилдикке
алынат.	
билим	туруктуулугу ал мектепте
же	берүү тутумун уюштуруу толук
	жарым-жартылай өзгөртүлгөн учурда
	да кепилдикке
алынат.	
6-статья. Мугалимдин ар-намысын	6-статья. Мугалимдин ар-
намысын	
жана кадыр-баркын	жана кадыр-баркын
коргоо	
коргоо	

	Кыргыз Республикасынын же башка	
Кыргыз Республикасынын же башка мугалимдин	өлкөнүн жараны катары,	
өлкөнүн жараны катары, мугалимдин баркын	ар-намысын жана кадыр-баркын	
ар-намысын жана кадыр-баркын алынат.	коргоо кепилдикке	
коргоо кепилдикке алынат. ишмердигин	Мугалимдин кесиптик	
Мугалимдин кесиптик ишмердигин контролдоо	инспекциялоо жана	
инспекциялоо жана контролдоо чыгармачылык	тутуму анын эркин	
тутуму анын эркин чыгармачылык киргизбөөгө	демилгесине чектөө	
демилгесине чектөө киргизбөөгө жүрүшүндө	тийиш. Аттестациянын	
тийиш. Аттестациянын жүрүшүндө мугалимдин	жана башка учурларда	
жана башка учурларда мугалимдин менен	ишине баа берүү калыстык	
ишине баа берүү калыстык менен өзүнө	жүргүзүлүүгө жана мугалимдин	
жүргүзүлүүгө жана мугалимдин өзүнө тийиш.	маалымдалууга	
маалымдалууга тийиш. аттестациялоо,	[Мугалимди	
[Мугалимдин ишин аттестациялоо, кеземелдөө	инспекциялоо жана ишин	
инспекциялоо жана контролдоо тармагындагы	тартиби билим берүү	
тартиби билим берүүнүн мамлекеттик орган	ыйгарым укуктуу мамлекеттик	

|башкаруу борбордук органы иштеп | тарабынан иштелип чыгат жана
Өкмөт |

| чыккан жана бекиткен жоболор менен | тарабынан
аныкталат.] |

| жөнгө салынат.] | Жалпы билим берүүчү
мектептердин, |

| Жалпы билим берүүчү мектептердин, | мектепке чейинки жана
мектептен |

| мектепке чейинки жана мектептен | тышкаркы билим берүү
мекемелеринин |

| тышкаркы билим берүү мекемелеринин | мугалимдерин, алардын
кесиптик |

| мугалимдерин, алардын кесиптик | ишине байланышпаган айыл
чарба |

| ишине байланышпаган айыл чарба | жана башка жумуштарга
тартууга жол |

| жана башка жумуштарга тартууга
жол | берилбейт. |

| берилбейт. | Окуучулардын ата-энелери,
өзүнүн |

| Окуучулардын ата-энелери, өзүнүн | мүнөзү боюнча мугалимдин
кесиптик |

| мүнөзү боюнча мугалимдин кесиптик | милдетине кирген
маселелерге |

| милдетине кирген маселелерге | жүйөөсүз кийлигишүүгө
укуксуз. |

| жүйөөсүз кийлигишүүгө
укуксуз. |

|-----|

| 7-статья. Материалдык жактан | 7-статья. Материалдык
жактан |

| камсыз болуу укугу | камсыз болуу
укугу |

Мугалимдин кызмат акысынын өлчөмү	Мугалимдин кызмат акысынын өлчөмү
["Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамында]	["Билим берүү жөнүндө" Республикасынын Мыйзамында]
аныкталган тартипте белгиленет.	аныкталган тартипте белгиленет.
Мугалимдин кызмат акысы финансы финансы	Мугалимдин кызмат акысы
жылына (12 ай) эсептелет.	жылына (12 ай)
Жергиликтүү башкаруу жана өз өз	Жергиликтүү башкаруу жана
алдынча башкаруу органдары органдары	алдынча башкаруу
жергиликтүү бюджеттин эсебинен ар эсебинен ар	жергиликтүү бюджеттин
бир категориянын чегинде чегинде	бир категориянын
мугалимдердин кызмат акысына акысына	мугалимдердин кызмат
кошумчаларды белгилеши мүмкүн. мүмкүн.	кошумчаларды белгилеши
[Мектептер, мектепке чейинки жана жана]	[Мектептер, мектепке чейинки
мектептен тышкаркы билим берүү берүү	мектептен тышкаркы билим
уюмдары] камкорчулук кеңеши менен менен	уюмдары] камкорчулук кеңеши
макулдашуу боюнча жана Кыргыз Кыргыз	макулдашуу боюнча жана

Республикасынын мыйзамдарына мыйзамдарына	Республикасынын
ылайык өздүк, демөөрчүлүк демөөрчүлүк	ылайык өздүк,
каражаттардан педагог педагог	каражаттардан
кызматкерлерине кошумча жана кошуп кошуп	кызматкерлерине кошумча жана
төлөөнү өз алдынча белгилей алат. алат.	төлөөнү өз алдынча белгилей
(Бешинчи бөлүк КР 2011-жылдын жылдын	(Бешинчи бөлүк КР 2011-
8-августундагы № 150 Мыйзамына Мыйзамына	8-августундагы № 150
ылайык күчүн жоготту) жоготту)	ылайык күчүн
Мугалимдин стандарттык ченемден ченемден	Мугалимдин стандарттык
(ставкадан) ашкан окуу-тарбия тарбия	(ставкадан) ашкан окуу-
ишине акы төлөнөт. төлөнөт.	ишине акы
(Жетинчи бөлүк КР 2011-жылдын жылдын	(Жетинчи бөлүк КР 2011-
8-августундагы № 150 Мыйзамына Мыйзамына	8-августундагы № 150
ылайык күчүн жоготту) жоготту)	ылайык күчүн
(Сегизинчи бөлүк КР 2011-жылдын жылдын	(Сегизинчи бөлүк КР 2011-
8-августундагы № 150 Мыйзамына Мыйзамына	8-августундагы № 150

Ылайык күчүн жоготту)	Ылайык күчүн
жоготту)	
(Тогузунчу бөлүк КР 2011-жылдын	(Тогузунчу бөлүк КР 2011-
жылдын	
8-августундагы № 150 Мыйзамына	8-августундагы № 150
Мыйзамына	
Ылайык күчүн жоготту)	Ылайык күчүн
жоготту)	
Мамлекет мектептердин	Мамлекет
мектептердин	
мугалимдерине жана жетекчилерине	мугалимдерине жана
жетекчилерине	
республикалык жана жергиликтүү	республикалык жана
жергиликтүү	
бюджеттерден айлык акыны жыл	бюджеттерден айлык акыны
жыл	
ичинде толук көлөмдө өз убагында	ичинде толук көлөмдө өз
убагында	
төлөп берүүнү камсыз кылат.	төлөп берүүнү камсыз
кылат.	
Мугалимдердин айлык акысы өз	Мугалимдердин айлык акысы
өз	
убагында төлөнбөгөн учурда, аны	убагында төлөнбөгөн учурда,
аны	
төлөп берүү "Эмгек акыны,	төлөп берүү "Эмгек
акыны,	
пенсияларды, пособиелерди жана	пенсияларды, пособиелерди
жана	
башка социалдык төлөөлөрдү өз	башка социалдык төлөөлөрдү
өз	
убагында берүүнү камсыз кылуу	убагында берүүнү камсыз
кылуу	
жөнүндө" Кыргыз Республикасынын	жөнүндө" Кыргыз
Республикасынын	

Мыйзамына ылайык индексациялоо индексациялоо	Мыйзамына ылайык индексациялоо
менен жүргүзүлөт. жүргүзүлөт.	менен жүргүзүлөт.
Бийик тоолуу жана алыскы айылдык айылдык	Бийик тоолуу жана алыскы айылдык
райондордо иштеген мугалимдерге мугалимдерге	райондордо иштеген мугалимдерге
Кыргыз Республикасынын Өкмөтү Өкмөтү	Кыргыз Республикасынын Өкмөтү
белгилеген тартипте жеңилдиктер жеңилдиктер	белгилеген тартипте жеңилдиктер
жана айлык акысына кошумча кошумча	жана айлык акысына кошумча
төлөөлөр каралат. каралат.	төлөөлөр каралат.
[Турак жай аянты менен камсыз камсыз	[Турак жай аянты менен камсыз
кылынбагандарга же турак жай жай	кылынбагандарга же турак жай
шарттарын жакшыртууга муктаж муктаж	шарттарын жакшыртууга муктаж
болгондорго жергиликтүү жергиликтүү	болгондорго жергиликтүү
мамлекеттик администрациялар жана жана	мамлекеттик администрациялар жана
жергиликтүү өз алдынча башкаруу башкаруу	жергиликтүү өз алдынча башкаруу
органдары тарабынан турак жай жай	органдары тарабынан турак жай
куруу үчүн жер участкактору участоктору	куруу үчүн жер участоктору
берилет.]	берилет.]

[Мектептерде, мектепке чейинки чейинки	[Мектептерде, мектепке
жана мектептен тышкаркы билим билим	жана мектептен тышкаркы
берүү мекемелеринде] иштеген иштеген	берүү мекемелеринде]
илимдин кандидаты же докторунун докторунун	илимдин кандидаты же
окумуштуулук даражасы бар бар	окумуштуулук даражасы
мугалимдерге Кыргыз Кыргыз	мугалимдерге
Республикасынын мыйзамдарына мыйзамдарына	Республикасынын
ылайык кошумча акы белгиленет. белгиленет.	ылайык кошумча акы
Кыргыз Республикасынын Республикасынын	Кыргыз
мыйзамдарында каралбаган каралбаган	мыйзамдарында
мугалимдин айлыгынан кармап кармап	мугалимдин айлыгынан
калууларга тыюу салынат. салынат.	калууларга тыюу
[Мектептер, мектепке чейинки жана жана	[Мектептер, мектепке чейинки
мектептен тышкаркы билим берүү берүү	мектептен тышкаркы билим
уюмдары] окуучулардын тандоосу тандоосу	уюмдары] окуучулардын
боюнча факультативдик сабактарды, сабактарды,	боюнча факультативдик
курстарды өткөрүүгө, ийримдерди, ийримдерди,	курстарды өткөрүүгө,

клубдарды, илимий студияларды, студияларды,	клубдарды, илимий
спорттук жана башка бирикмелерди бирикмелерди	спорттук жана башка
уюштурууга, лекцияларга акы төлөп төлөп	уюштурууга, лекцияларга акы
берүүгө каражат бөлүүгө укуктуу. укуктуу.	берүүгө каражат бөлүүгө
8-статья. Социалдык жактан камсыз камсыз	8-статья. Социалдык жактан
болуу укугу укугу	болуу
Мамлекет мугалимди анын анын	Мамлекет мугалимди
репродуктивдик функциясына функциясына	репродуктивдик
байланышкан эмгектик, эмгектик,	байланышкан
турмуш-тиричиликтик жана социалдык социалдык	турмуш-тиричиликтик жана
жеңилдик шарттары менен камсыз камсыз	жеңилдик шарттары менен
кылат.	кылат.
Жергиликтүү [башкаруу] жана өз алдынча	Жергиликтүү жана өз
алдынча башкаруу органдары жергиликтүү	башкаруу органдары
жергиликтүү бюджеттин эсебинен	бюджеттин каражаттарынын

каражаттарынын эсебинен жаш аянтын	жаш адистерге турак жай
адистерге турак жай аянтын күтүү тейлөө	күтүү жана коммуналдык
жана коммуналдык тейлөө боюнча чыгымдарын	боюнча эксплуатациялык
эксплуатациялык чыгымдарын төлөөдө жекече	төлөөдө жеңилдиктерди же
жеңилдиктерди же жекече турак жай процентсиз	турак жай курулушуна
курулушуна процентсиз ссудаларды алат.	ссудаларды бере
алат.	бере
9-статья. Эс алуу укугу укугу	9-статья. Эс алуу
Мугалимдин эс алуу укугу окуу	Мугалимдин эс алуу укугу
сааттарын сарамжал пландаштыруу, пландаштыруу,	сааттарын сарамжал
жумалык эс алуу берүү, ошондой эле	жумалык эс алуу берүү,
мыйзамдарда каралгандай жыл сайын	мыйзамдарда каралгандай жыл
төлөнүүчү өргүүлөргө чыгаруу менен	төлөнүүчү өргүүлөргө чыгаруу
камсыз кылынат.	камсыз
[Мугалимдин жумуш күнүнүн жана иш	[Мугалимдин иш күнүнүн жана

жумуш жумасынын узактыгы Кыргыз мыйзамдар		жумалыгынын узактыгы	
Республикасынын "Билим берүү аныкталат.]		аркылуу	
жөнүндө" Мыйзамында			
каралган			
чектерде			
белгиленет.]			
12-статья. Жогорку кесиптик жана жана		12-статья. Жогорку кесиптик	
орто кесиптик билим билим		орто кесиптик	
берүү окуу жайларынын жаштарынын		берүү окуу	
педагогикалык		педагогикалык	
факультеттерин		факультеттерин	
бүтүрүүчүлөрдү чыныгы чыныгы		бүтүрүүчүлөрдү	
аскер кызматына кызматына		аскер	
чакырууну кийинкиге кийинкиге		чакырууну	
калтыруу укугу укугу		калтыруу	
Айыл жерлерине иштөөгө жиберилген жиберилген		Айыл жерлерине иштөөгө	
жогорку кесиптик жана орто орто		жогорку кесиптик жана	

кесиптик билим берүү окуу	кесиптик билим берүү
окуу	
жайларынын педагогикалык	жайларынын
педагогикалык	
факультеттеринин бүтүрүүчүлөрүнө	факультеттеринин
бүтүрүүчүлөрүнө	
айыл жерлериндеги [мектептердеги,	айыл жерлериндеги
[мектепке	
мектепке чейинки жана мектептен	чейинки билим берүү, жалпы
билим	
тышкаркы билим берүү	берүү, мектептен тышкаркы
билим	
мекемелеринде] иштеген эмгектик	берүү уюмдарында,] балдарга
жана	
ишинин бүткүл мезгилинде чыныгы	өспүрүмдөргө кошумча билим
берүү	
аскер кызматына чакыруу кийинкиге	уюмдарында иштеген эмгектик
ишинин	
калтырылат.	бүткүл мезгилинде чыныгы
аскер	
	кызматына чакыруу
кийинкиге	
	калтырылат.
[13-статья. Сыйлануу укугу	[13-берене. Сыйлануу
укугу	
Жаш муундарды окутууда жана	Өсүп келе аткан муундарды
окутууда	
тарбиялоодо жогорку натыйжаларга	жана тарбиялоодо
жогорку	

жетишкендиги үчүн мугалим билим үчүн	натыйжаларга жетишкендиги
--------------------------------------	---------------------------

берүүнүн борбордук мамлекеттик тармагындагы	мугалим билим берүү
---	---------------------

башкаруу органы тарабынан "Кыргыз мамлекеттик	ыйгарым укуктуу
---	-----------------

Республикасынын мамлекеттик сыйлыктарына	органдын ведомстволук
--	-----------------------

сыйлыктары жөнүндө" Кыргыз сыйлыктарга	жана мамлекеттик
--	------------------

Республикасынын Мыйзамына ылайык мүмкүн.]	көрсөтүлүшү
---	-------------

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик	
------------------------------------	--

сыйлыктарына көрсөтүлүшү мүмкүн.]	
-----------------------------------	--

--	--

17-статья. Педагогикалык кадрларды	17-статья. Педагогикалык кадрларды
------------------------------------	------------------------------------

даярдоо	даярдоо
---------	---------

--	--

Кыргыз Республикасында мугалим мугалим	Кыргыз Республикасында
--	------------------------

кадрларын кесиптик жагынан ар кыл ар кыл	кадрларын кесиптик жагынан
--	----------------------------

типтеги, ар кандай түрдөгү жана жана	типтеги, ар кандай түрдөгү
--------------------------------------	----------------------------

менчиктин ар кандай формасындагы формасындагы	менчиктин ар кандай
---	---------------------

кесиптик педагогикалык орто жана жана	кесиптик педагогикалык орто
---------------------------------------	-----------------------------

жогорку окуу жайлары даярдайт. даярдайт.	жогорку окуу жайлары даярдайт.
Кесиптик педагогикалык окуу жайы жайы	Кесиптик педагогикалык окуу жайы
инсандын, мамлекеттин жана коомдун коомдун	инсандын, мамлекеттин жана коомдун
алдында өз иши үчүн жоопкерчилик жоопкерчилик	алдында өз иши үчүн жоопкерчилик
тартат. Кесиптик педагогикалык педагогикалык	тартат. Кесиптик педагогикалык
окуу жайдын ишинин анын уставында уставында	окуу жайдын ишинин анын уставында
каралган максаттарга ылайык ылайык	каралган максаттарга ылайык
келээрине контролдукту өз өз	келээрине контролдукту өз
компетенциясынын чегинде чегинде	компетенциясынын чегинде
педагогикалык окуу жайдын жайдын	педагогикалык окуу жайдын
уюштуруучусу (уюштуруучулары) жана (уюштуруучулары) жана	уюштуруучусу (уюштуруучулары) жана
билим берүү ишин жүргүзүүгө жүргүзүүгө	[билим берүү ишин жүргүзүүгө
лицензия берген [билим берүүнү берүү	лицензия берген билим берүү
мамлекеттик башкаруунун борбордук укуктуу	тармагындагы ыйгарым укуктуу
органы] ишке ашырат. ашырат.	мамлекеттик органы] ишке ашырат.
Мамлекеттик кесиптик педагогикалык педагогикалык	Мамлекеттик кесиптик педагогикалык
окуу жайларга педагогикалык педагогикалык	окуу жайларга педагогикалык

адистиктер боюнча студенттерди студенттерди	адистиктер боюнча
кабыл алуу республикалык бюджеттин бюджеттин	кабыл алуу республикалык
каражатынын эсебинен мамлекеттик мамлекеттик	каражатынын эсебинен
заказдын чегинде адистерди адистерди	заказдын чегинде
даярдоого кабыл алуу планы боюнча боюнча	даярдоого кабыл алуу планы
сынактык негизде жүргүзүлөт. жүргүзүлөт.	сынактык негизде
18-статья. Мугалим кадрларынын кадрларынын	18-статья. Мугалим
квалификациясын	квалификациясын
жогорулатуу жана жана	жогорулатуу
кайра даярдоо даярдоо	кайра
[Мамлекет мамлекеттик бардык билим	[Мамлекет мектепке чейинки
типтеги мектептердин, мектепке берүү,	берүү, жалпы билим
чейинки жана мектептен тышкаркы берүү,	мектептен тышкары билим
мекемелердин мугалимдеринин уюмдарынын,	атайын билим берүү
квалификациясын жогорулатуу жана кошумча	балдарга жана өспүрүмдөргө

кайра даярдоо үчүн шарттарды	билим берүү уюмдарынын
бардык	
түзүүнүн кепилдигин алат.]	типтеги
мекемелеринин	
[Мугалимдердин квалификациясын	мугалимдеринин
квалификациясын	
жогорулатуу юридикалык жактар	жогорулатуу жана кайра
даярдоо	
тарабынан Кыргыз билим берүү	үчүн бардык шарттарды
түзүүнү	
институту, мугалимдердин	
билимин	кепилдейт.
өркүндөтүүнүн областтык	Мугалимдердин
квалификациясын	
институттары, жогорку окуу жайлары	жогорулатуу юридикалык
жактар	
жана илимий уюмдар же мекемелер	тарабынан жогорку жана
жогорку	
менен келишимдер боюнча юридикалык	окуу жайынан кийинки
кесиптик	
жактардын каражаттарынын эсебинен	билим берүү уюмдары,
кошумча	
жүзөгө ашырылат.]	кесиптик билим берүү уюмдары
менен	
	түзүлгөн келишимдер
боюнча	
	юридикалык
жактардын	
	каражаттарынын
эсебинен	
	жүргүзүлөт.]
Мамлекет мугалимдерге жана	Мамлекет мугалимдерге
жана	

илимий-педагогикалык педагогикалык	илимий-
кызматкерлерге	кызматкерлерге
илимий-педагогикалык, педагогикалык,	илимий-
окуу-усулдук, ойлоп табуучулук, табуучулук,	окуу-усулдук, ойлоп
эксперименталдык жана эксперттик эксперттик	эксперименталдык жана
иш үчүн чыгармачылык өргүү өргүү	иш үчүн чыгармачылык
берүүнүн кепилдигин алат. алат.	берүүнүн кепилдигин
Мугалимдердин жана жана	Мугалимдердин
илимий-педагогикалык кадрлардын кадрлардын	илимий-педагогикалык
квалификациясын жогорулатуунун жогорулатуунун	квалификациясын
мыйзамдарда жөнгө салынбаган салынбаган	мыйзамдарда жөнгө
тартиби, түрлөрү жана формалары формалары	тартиби, түрлөрү жана
Кыргыз Республикасынын Өкмөтү Өкмөтү	Кыргыз Республикасынын
тарабынан белгиленет. белгиленет.	тарабынан